

Onderwijsnormen bèta faculteit

Document type	Facultair beleid
Last modified	Juni 2024
Author(s)	Mareanne Karssen/Raphaël Klok/MTO
Distribution	Bèta faculteitsbestuur, OD's, OC's, AHO's
Consolidated PDF versions	
<i>Version</i>	<i>Description</i>
24-04-2024	0.1 Eerste opzet
08-05-2024	0.2 Verwerking feedback 1
13-05-2024	0.3 Verwerking feedback 2
27-05-2024	0.4 Verwerking feedback FB en OD-beraad
26-06-2024	0.5 Verwerking feedback AHO en FGOV
28-06-2024	Vastgesteld door het FB

Inhoud

1. Aanleiding.....	2
2. Norm docentbelastinguren per contactuur	2
3. Norm aantal contactmomenten per vak.....	3
4. Norm minimumaantal studenten per vak.....	4
5. Norm minimumaantal studenten voor uitbreiding aantal minoren en afstudeerrichtingenstudiepaden.....	5
6. Proces uitzonderingen.....	5
Bijlage 1 – Overzicht docentbelastinguren per contactuur.....	5
Bijlage 2 – Overzicht gemiddeld aantal contactmomenten per vak per week	6
Bijlage 3 – Overzicht minimumaantal studenten per vak	8

1. Aanleiding

De werkdruk in het facultaire onderwijs is al jaren hoog. De ontwikkeling en toepassing van het exploitatiemodel opleidingen heeft geholpen een beter inzicht te krijgen in de oorzaken van die werkdruk. Zo bleek dat we bij de bètafaculteit relatief veel onderwijs aanbieden, veel tijd aan ons onderwijs besteden en veel intensief onderwijs geven. Bij de bespreking van het exploitatiemodel in de OD-beraden afgelopen jaar, rees de vraag of het ontwikkelen van facultaire normen voor onderwijs zou helpen de werkdruk in het onderwijs te verlagen. Dergelijke normen zouden bijvoorbeeld beginnende docenten kunnen helpen een reëler beeld te krijgen van hoeveel tijd ze in het onderwijs moeten steken. Ze kunnen daarnaast bijdragen aan het efficiënter inrichten van onderwijsprogramma's waardoor de werkdruk kan worden verlaagd, het beroep op schaarse onderwijsruimtes kan verminderen en de kosten van het totale onderwijsaanbod van de faculteit kunnen worden verlaagd. Voorstellen voor normen voor onderwijsinzet, aantal vakken en aantal contacturen zijn de afgelopen maanden in de OD-beraden besproken. Op basis van die besprekingen en van voorbeelden van normen die door opleidingen/ afdelingen in de faculteit (en daarbuiten) al worden gehanteerd, worden in deze notitie normen beschreven voor: Zie mijn opmerking

- Docentbelastinguren per contactuur (§ 2.)
- Aantal contactmomenten per vak (§3.)
- Minimaal aantal studenten per vak (§ 4.)
- Aantal studenten voor uitbreiding aanbodaantal minoren en afstudeerrichtingen/specialisaties (§ 5)

Tot slot wordt in § 6 de procedure voor het aanvragen van toestemming om van de normen af te wijken beschreven.

Door het vaststellen van de facultaire onderwijsnormen wordt duidelijkheid gecreëerd over wat we binnen de faculteit als "normaal" bestempelen en weet iedereen die lesgeeft wat er verwacht wordt. Daarnaast zijn de normen bedoeld om, in overleg met de betrokken afdelingen, de benodigde onderwijsinzet over de beschikbare staf te verdelen. Ook vraagt de huidige financiële situatie om heldere kaders.

2. Norm docentbelastinguren per contactuur

In het exploitatiemodel opleidingen wordt gewerkt met docentbelastinguren (DBU) per onderwijsvorm per contactuur. De ervaring in veel opleidingen is dat docenten - uit onzekerheid of perfectionisme – vaak meer uren besteden aan het onderwijs dan wat nodig lijkt te zijn. De uren aantallen die hieronder staan betreffen het aantal DBU per contactuur van de betreffende onderwijsvorm, inclusief het contactuur zelf. Wanneer bij "Hoorcollege" bijvoorbeeld het getal 3 staat, dan besteedt de docent 2 uur aan voorbereiding en/of nawerk per uur college en 1 uur per contactuur aan het geven van onderwijs zelf. Voor een hoorcollege van 2 uur komt dat neer op 4 uur voorbereiding/nawerk in totaal en 2 uur geven van het onderwijs. Zo'n college kost een docent in totaal dus 6 uur. Het aantal bij stage/scriptie betreft het aantal uur begeleiding per student per EC. Wanneer er 1,5 staat, dan is er bij een stage van 18 EC in totaal (18 x 1,5) 27 uur begeleiding per student.

De DBU-norm per contactuur per onderwijsvorm (incl. contactuur), gebaseerd op de aantallen in bijlage 1, bedraagt:

- **Hoorcollege – 3 uur**
- **Werkcollege – 2,5 uur**
- **Practicum – 2 uur**
- **Veldwerk – 2 uur**
- **Individuele stage- en scriptiebegeleiding (BSc en MSc) – 1,5 uur per student per EC**

Deze aantallen zijn inclusief de toetsing.

Hoeveel tijd een bepaalde onderwijsvorm kost kan – afhankelijk van de omstandigheden – verschillen. Een vak herontwerpen kost meer voorbereidingstijd dan een vak een aantal jaar achter elkaar zonder grote aanpassingen geven. Een startende docent zal meer tijd aan voorbereiding en nawerk kwijt zijn dan een zeer ervaren collega. Of het nakijken van het vak binnen de uren voor nawerk past zal zowel van de toetsvorm als het aantal studenten afhangen.

Naast de hierboven genoemde onderwijsvormen zijn er opleidingen met aanvullende onderwijsvormen. Zo kan onder de vorm practica zowel een computerpracticum, snijpracticum of nat practicum vallen.

De in deze paragraaf geformuleerde DBU-normen zijn bedoeld als facultaire standaard, waar opleidingen – in overleg met de MT's van hun afdelingen – beredeneerd van kunnen afwijken (zie ook § 6). Omdat komend academisch jaar het eerste jaar is dat we met facultaire DBU-normen gaan werken, zullen we aan het eind van het academisch jaar 2024-2025 evalueren of deze set van DBU-normen juist en compleet is. We zullen de uitkomst van de evaluatie met de betrokken gremia bespreken en – als nodig – de geformuleerde DBU-normen aanpassen.

3. Norm aantal contactmomenten per vak

Zoals aangegeven in § 1. *Aanleiding*, wordt er bij de bètafaculteit veel onderwijs gegeven. Niet alleen het aantal vakken per opleiding, maar ook het aantal contactmomenten per vak. Met een contactmoment worden de hoorcollege, werkcollege, practicum en veldwerk momenten¹ bedoeld tussen student en docent. Het lijkt contra-intuïtief, maar meer contactmomenten binnen een vak leidt niet per definitie tot een beter studieresultaat. Het "[Handboek Onderwijskwaliteit](#)" van de VU citeert daarover in hoofdstuk 4 het volgende:

Uit onderzoek naar effectiviteit van contacturen en zelfstudie-uren is gebleken dat de ratio contacturen- zelfstudietijd positief correleert met leerprestaties. Naarmate er binnen een programma per instructie- uur een hoger aantal uren zelfstudie plaatsvindt, nemen de leerprestaties toe. Contacturen moeten dus primair gericht zijn op het uitlokken van zinvolle zelfstudie.

¹ NB: er wordt bewust gesproken van *contactmoment* en niet *contactuur*. Een contactmoment kan zowel langer als korter duren dan 60 minuten

Een kritische blik op het aantal contactmomenten per vak is daarom gewenst. Het vaststellen van een norm is daarin een eerste stap. De norm zal fungeren als een benchmark om op basis daarvan de hoeveelheid onderwijs per vak te kunnen toetsen.

De voorgestelde norm is gebaseerd op een uitvraag bij verschillende Nederlandse universiteiten en een aantal faculteiten binnen de VU (zie bijlage 2). De faculteiten SBE en FSW van de VU werken al enige tijd met dergelijke normen. Een variatie op deze normen kan goed werken voor de bètafaculteit.

De norm voor het aantal contactmomenten tussen student en docent per vak bedraagt:

- **3 contactmomenten² per module per week voor alle onderwijsvormen, behalve voor natte practica en veldwerk**
- **Gemiddeld 1 contactmoment per module per week voor nat practicum onderwijs:**
- Hoelang een contactmoment duurt, kan uiteenlopen. Per module kan dit aantal contactmomenten naar wens verdeeld worden over de verschillende onderwijsvormen. Bij voorbeeld: een module bestaat uit éénmaal hoorcollege en tweemaal werkcollege per week. Omdat nat practicumonderwijs een kostbare onderwijsvorm is, is de norm daarvoor strikter.

Voor de onderwijsvorm veldwerk/excursie geldt geen maximumaantal contactmomenten per week. Dit onderwijs wordt in de meeste gevallen gedurende een aantal weken in het jaar gegeven waarin de intensiteit van dat onderwijs hoog ligt.

4. Norm minimumaantal studenten per vak

Het geven van onderwijs is kostbaar. Zowel in tijd als in geld. De beschikbare staf inzetten op een groot aantal vakken met elk weinig studenten levert veel meer werkdruk op dan diezelfde staf samen onderwijs te laten verzorgen in minder vakken. Daarnaast is het – uit financieel oogpunt - wenselijk dat de baten van het onderwijs (minimaal) gelijk zijn aan die kosten. De VU kent een systeem waarin een faculteit baten krijgt op basis van o.a. behaalde studiepunten en diploma's (VU Sturing en Allocatie Model, VUSAM).

Van elk afzonderlijk vak weten we (voor het grootste deel) de *personeelskosten* van de betreffende docent(en) en de *baten* die we voor de – door de studenten - behaalde EC's ontvangen. Als we deze tegen elkaar afzetten, dan komen we uit op **minimaal 20 studenten per vak** om de personeelskosten van de betreffende docent te dekken. Dit kunnen zowel studenten van de Bètafaculteit als van andere faculteiten zijn. Het aantal van 20 is gebaseerd op een slagingspercentage van minimaal 70% van de deelnemende studenten per vak (zie bijlage 3 voor een uitgebreid overzicht). Uiteraard vinden er binnen een vak fluctuaties plaats voor wat betreft de studentaantallen. Daarom zal er gekeken worden naar een driejarig gemiddelde. Als dit driejarig gemiddelde onder de 20 studenten uitkomt, is dat een aanleiding het vak te heroverwegen, dat wil zeggen: het vak te schrappen of het zo passen dat het meer studenten gaat trekken.

² waarmee het aantal momenten voor een student wordt bedoeld. Als bij grote groepen met parallel groepen/colleges wordt gewerkt wordt dat niet als verdubbeling van het aantal contactmomenten gezien

Uit een rondvraag bij andere universiteiten blijkt dat de Universiteit van Amsterdam en Universiteit Utrecht al enige tijd dezelfde norm hanteren.

Om een beeld te geven van de situatie bij de VU-bèta faculteit: een analyse van het bèta onderwijsbureau gaf aan dat er bij de bètafaculteit in het collegejaar 2021-2022 meer dan 270 vakken waren waar minder dan 20 studenten ingeschreven stonden. Dat houdt in dat er meer dan 270 bètavakken zijn waar de balans tussen kosten en baten onder de €0 uitkomen.

5. Norm minimumaantal studenten voor uitbreiding aantal minoren en afstudeerrichtingen/studiepaden

De meeste opleidingen bij de bètafaculteit kennen een uitbreiding van het standaard curriculum middels een minor, een afstudeerrichting of studiepad. In de afgelopen jaren is het absolute aantal dergelijke uitbreidingen sterk toegenomen. Het opzetten, coördineren, doceren maar ook (logistiek) ondersteunen van deze uitbreidingen kost tijd en geld. Net als met de norm “minimumaantal studenten per vak” geldt hiervoor ook dat zowel de geïnvesteerde tijd als de geïnvesteerde middelen moeten opwegen tegen de opbrengsten. Op bladzijde 2 van het VU “[minorenbeleid](#)” wordt een norm geboden voor het minimumaantal studenten om kostendekkend te zijn: 25. **Deze norm van minimaal 25 studenten wordt door de Bètafaculteit overgenomen** en toegepast op alle uitbreidingen van het aantal minoren, afstudeerrichtingen, studiepaden. Omdat minoren, afstudeerrichtingen en studiepaden structurele uitbreidingen van een opleiding zijn, waarvoor we niet te afhankelijk moeten zijn van de belangstelling van studenten van elders, geldt voor minoren afstudeerrichting en studiepaden dat ze minimaal 25 studenten uit de Bètafaculteit moeten trekken. Ook hier wordt het minimumaantal op basis van een driejaarsgemiddelde bepaald. En ook hier geldt dat als een minor/afstudeerrichting/studiepad onder dat driejaarsgemiddelde zakt, er aanleiding is om het opleidingsaanbod te heroverwegen.

6. Proces uitzonderingen

De hierboven beschreven normen gelden in principe voor al het onderwijs. Uitzonderingen op de norm voor het aantal studenten voor uitbreiding van een curriculum en/of het aantal contacturen per module zullen als onderdeel van het proces uitvraag academische structuur/opstellen OER bij het FB moeten worden aangevraagd. Uitzonderingen voor het aantal DBU per onderwijsvorm kunnen door opleidingsdirecteuren in overleg met de MT's van de afdelingen genomen worden, maar moeten wel worden onderbouwd en verantwoord in het opleidingsjaarverslag/ het strategisch personeelsplan van de afdeling.

Bijlage 1 – Overzicht docentbelastinguren per contactuur³

³ Eerder werd voor VU FSW 8 DBU per hoorcollege en 6 DBU per werkcollege gecommuniceerd. Dit was echter gebaseerd op een contactuur van 2 uur. Aangezien in dit overzicht uitgegaan wordt van een contactuur van 1 uur, zijn deze hoeveelheden gehalveerd.

	Hoorcollege	Werkcollege	Practicum	Veldwerk/ Excursie	Bachelor scriptie*	Master scriptie*	Stage begeleiding*
VU Bèta obv expl. model	2.1	2.8	4.6	4.2	1.7	1.5	1.3
VU FEW oud	2.5	2.5	1.5		1.5	1.5	1.5
VU FALW oud	3.0	2.5	2.0		1.0	1.0	1.3
VU SBE	4.0	2.5			1	1.5	
VU FSW	4.0	3.0			1	1.25	0.5
UvA FGW				0.5	1.25	1.4	1.3
UvA DVM	3.5	3.5	1.5	1.5	2.0	2.0	
UMCU biomed wetenschappen	3.0	2.0	2.0				
RUG Geneeskunde	4.0	2.5	1.5				
UNL - Kosten en Kwaliteit (KeK)	4.0	3.0	1.5	1.5	1.0	1.5	1.0
Gemiddelde excl. VU Bèta	3.8	2.8	1.6	1.2	1.3	1.5	0.9
Gemiddelde incl. VU Bèta	3.3	2.7	2.1	1.9	1.3	1.5	1.2
Gemiddelde Bèta faculteiten + KeK	3.0	2.9	2.2	2.4	1.4	1.5	1.3

*aantal uur per EC per student

Bijlage 2 – Overzicht gemiddeld aantal contactmomenten per vak per week

	Hoorcollege	Werkcollege	Practicum
VU Bèta obv roostersysteem	2	1	1
VU FSW	2	1	
VU SBE	2	1	
VU bèta B BMED	2	3	2
VU bèta M BMED	3	3	1
Maastricht University	2	4	6
Gemiddelde	2	2	2

Bijlage 3 – Overzicht minimumaantal studenten per vak

	Gemiddeld DBU 2019-2022	# studenten per vak om onderwijsinzet te compenseren bij 70% slagingspercentage
Alle opleidingen		
Vak met alleen hoorcollege/-werkcollege	97	16
Vak met alle onderwijsvormen (excl. stage/scriptie)	119	19
Bachelor opleidingen		
Vak met alleen hoorcollege/-werkcollege	119	19
Vak met alle onderwijsvormen (excl. stage/scriptie)	151	25
Master opleidingen		
Vak met alleen hoorcollege/-werkcollege	81	13
Vak met alle onderwijsvormen (excl. stage/scriptie)	92	15